

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАТИКИ, МАТЕМАТИКИ ТА ЕКОНОМІКИ

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Назва курсу <i>Нормативний/вибірковий</i>	Охорона праці в галузі нормативний
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	Магістр 051 Економіка Освітньо-професійна програма «Керівництво персоналом та економіка праці»
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2023-2024/ 3 семестр / 2М
Викладач	ID 11012
Профайл викладачів	
Контактний тел.	
E-mail:	
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=3719
Консультації	<i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Богдана Хмельницького.

1. АНОТАЦІЯ

Програму освітнього компоненту «Охорона праці в галузі» складено відповідно до освітньої програми «Керівництво персоналом та економіки праці», «Економіка та адміністрування в охороні здоров'я».

Курс належить до циклу обов'язкових ОК.

Вивчення освітнього компоненту «Охорона праці в галузі» базується на знаннях безпеки, отриманих здобувачами при освоєнні навчальних програм освітнього ступеня бакалавр.

Контроль за видами діяльності здобувачів здійснюється шляхом поточного оцінювання знань, періодичним контролем за тестами після засвоєння ними окремо другого модуля.

За результатами суми балів, набраних за двома модуля, періодичні контрольні точки, виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

Предметом вивчення освітнього компоненту «Охорона праці в галузі» є законодавчі та нормативно-правові, організаційно-технічні і санітарно-гігієнічні основи охорони праці, необхідні для виконання майбутніми фахівцями професійних обов'язків у напрямку забезпечення належних безпечних і здорових умов праці на окремих робочих місцях і у невеличких підрозділах (трудових колективах) з урахуванням особливостей майбутньої професії і можливих первинних посад.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою освітнього компоненту «Охорона праці в галузі» є надання знань, умінь, здатностей (компетенцій) для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах (об'єктах господарської, економічної та науково-освітньої діяльності), формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

Завданнями вивчення освітнього компоненту «Охорона праці в галузі» є: забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах конкретних галузей господарювання через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі після засвоєння ОК мають продемонструвати такі результати навчання:

знання:

- положень законодавчих та нормативно-правових актів з охорони праці під час виконання виробничих та управлінських функцій;
- основних принципів державного нагляду і контролю у сфері охорони праці;
- системи управління охороною праці у галузі і на підприємстві (в організації); галузевих норм, організаційно-технічних заходів і засобів щодо захисту працівників від впливу небезпечних і шкідливих факторів для типових підприємств та організацій галузі;
- порядку розслідування, реєстрації, облік та аналіз нещасних випадків і професійних захворювань;
- порядку і напрямів забезпечення пожежної безпеки на галузевих об'єктах;
- базових принципів і механізму забезпечення соціальних гарантій працівників, пов'язаних з безпекою праці.

уміння:

- поставити завдання та організувати процедуру проведення визначення професійних (виробничих) ризиків, загроз на робочих місцях;
- здійснювати управління охороною праці (професійними ризиками) у межах своєї компетенції; реалізовувати базові принципи і методи створення безпечних технологій, обладнання, приладів і систем, а також проведення робіт і надання послуг;
- обґрунтувати вибір і впроваджувати безпечні технології і обладнання в галузі діяльності; приймати участь у розробці та впровадженні заходів щодо усунення причин нещасних випадків, професійних захворювань та ліквідації наслідків аварій на виробництві;
- впроваджувати організаційні і технічні заходи з метою поліпшення стану виробничого середовища та безпеки праці;
- розробляти і впроваджувати систему забезпечення пожежної безпеки на об'єктах, що відповідають рівню первинної посади магістра (спеціаліста).

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

Інтегральна компетентність	Здатність визначати та розв'язувати складні економічні задачі та проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері економіки або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.
-----------------------------------	--

Загальні компетентності	ЗК5. Здатність працювати в команді. ЗК6. Здатність розробляти та управляти проєктами.
--------------------------------	--

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

РН16. Організувати систему заходів правового, соціально-економічного, організаційно-технічного, санітарно-гігієнічного характеру, що спрямовані на збереження здорових і безпечних умов праці фахівців в галузі.

5. ОБСЯГ КУРСУ

Вид заняття	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Кількість годин	16 год.	14 год.	60 год.

6. ПОЛІТИКИ КУРСУ

Жодні форми порушення академічної доброчесності. Студент зобов'язаний відпрацювати всі пропущені лабораторні, практичні або семінарські заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття (невиконання навчального плану) є підставою для недопущення студента до підсумкового контролю («Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького»).

Студент, який навчається стабільно на «відмінні» оцінки і саме такі оцінки має за періодичні контролю, накопичує впродовж вивчення навчального курсу 90 і більше балів, має право не складати екзамен з даної дисципліни («Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького»).

7. СТРУКТУРА КУРСУ

7.1 СТРУКТУРА КУРСУ (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
БЛОК 1. ПРАВОВІ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ І ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ						
12	Тема №1. Нормативно-правові основи охорони праці у галузі.	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-18, інформаційні джерела	Обговорення теми. Виконання практичних завдань	5	Впродовж третього навчального семестру (перший періодичний контроль)
10	Тема №2. Система управління охороною праці в галузі	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)	1-18, інформаційні джерела	Обговорення теми. Виконання практичних завдань	5	Впродовж третього навчального семестру (перший періодичний контроль)
12	Тема №3. Економічні методи управління охороною праці	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-18, інформаційні джерела	Обговорення теми. Виконання практичних завдань	5	Впродовж третього навчального семестру (перший періодичний контроль)
12	Тема №4. Розслідування, реєстрація, облік нещасних випадків і аварій на виробництві.	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-18, інформаційні джерела	Обговорення теми. Виконання практичних завдань	5	Впродовж третього навчального семестру (перший періодичний контроль)

БЛОК 2
СПЕЦІАЛЬНІ РОЗДІЛИ ОХОРОНИ ПРАЦІ В ГАЗУЗІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

12	Тема №5. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах.	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-18, інформаційні джерела	Обговорення теми. Виконання практичних завдань	5	Впродовж третього навчального семестру (другий періодичний контроль)
12	Тема №6. Основи безпеки праці в галузі	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-18, інформаційні джерела	Обговорення теми. Виконання практичних завдань	5	Впродовж третього навчального семестру (другий періодичний контроль)
8	Тема №7. Основи електробезпеки	Лекція (2 год.) Практичне заняття (0 год.) Самостійна робота (6 год.)	1-18, інформаційні джерела	Обговорення теми. Виконання практичних завдань	-	Впродовж третього навчального семестру (другий періодичний контроль)
12	Тема №8. Основи гігієни та виробничої санітарії	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-18, інформаційні джерела	Обговорення теми. Виконання практичних завдань	5	Впродовж третього навчального семестру (другий періодичний контроль)

7.2 СХЕМА КУРСУ (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Назва теми	Зміст лекції
Тема №1. Нормативно-правові основи охорони праці у галузі.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сучасний стан охорони праці в Україні. 2. Завдання та структура охорони праці. 3. Промислова безпека як галузь виробничих і суспільних взаємовідносин. 4. Законодавство України та міжнародні норми в галузі охорони праці та промислової безпеки.
Тема №2. Система управління охороною праці в галузі	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна структура управління охороною праці. 2. Системний підхід та аналіз при організації охорони праці на виробництві. 3. Мета, завдання та структура системи управління охороною праці на підприємстві. 4. Документи і рекомендації щодо удосконалення існуючих систем управління охороною праці в Україні.
Тема №3. Економічні методи управління охороною праці	<ol style="list-style-type: none"> 1. Економічні аспекти охорони праці. 2. Аналіз умов праці. 3. Розслідування та облік професійних захворювань. 4. Економічні методи управління охороною праці. 5. Економічне стимулювання в охороні праці. 6. Фінансування охорони праці.
Тема №4. Розслідування, реєстрація, облік нещасних випадків і аварій на виробництві.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Державне соціальне страхування від нещасних випадків і професійних захворювань. 2. Розслідування та облік нещасних випадків. Аналіз виробничого травматизму. Розслідування та облік аварій. 3. Основні положення державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. 4. Відшкодування шкоди в разі ушкодження здоров'я працівників або в разі їх смерті.
Тема №5. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах	<ol style="list-style-type: none"> 1. Схема і алгоритм забезпечення ПБ об'єкта. Класифікація пожежонебезпечних та вибухонебезпечних зон. 2. Система організаційно-технічних заходів.
Тема №6. Основи безпеки праці в галузі	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальні питання безпеки праці. 2. Засоби захисту від небезпечних і шкідливих виробничих факторів. 3. План евакуації з приміщень у випадку аварії.

Тема №7. Основи електробезпеки	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальні поняття та визначення термінів електробезпеки. 2. Особливості ураження електричним струмом. 3. Класифікація виробничих приміщень з електробезпеки
Тема №8. Основи гігієни та виробничої санітарії	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про виробничу санітарію та гігієну праці. 2. Шкідливі виробничі фактори та засоби захисту від них. 3. Санітарно-побутове забезпечення працюючих.

7.3 СХЕМА КУРСУ (ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ)

Тема практичного заняття	Зміст практичного заняття
Тема №1. Нормативно-правові основи охорони праці у галузі.	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема №2. Система управління охороною праці в галузі	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема №3. Економічні методи управління охороною праці	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема №4. Розслідування, реєстрація, облік нещасних випадків і аварій на виробництві.	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема №5. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах.	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема №6. Основи безпеки праці в галузі	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема №7. Основи електробезпеки	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема №8. Основи гігієни та виробничої санітарії	Обговорення теми. Виконання практичних завдань

7.4 СХЕМА КУРСУ (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
Тема №1. Нормативно-правові основи охорони праці у галузі.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сучасний стан охорони праці в Україні 2. Завдання та структура охорони праці 3. Промислова безпека як галузь виробничих і суспільних взаємовідносин 4. Законодавство України та міжнародні норми в галузі охорони праці та промислової безпеки
Тема №2. Система управління охороною праці в галузі	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна структура управління охороною праці 2. Системний підхід та аналіз при організації охорони праці на виробництві 3. Мета, завдання та структура системи управління охороною праці на підприємстві 4. Документи і рекомендації щодо удосконалення існуючих систем управління охороною праці в Україні
Тема №3. Економічні методи управління охороною праці	<ol style="list-style-type: none"> 1. Економічні аспекти охорони праці 2. Аналіз умов праці 3. Розслідування та облік професійних захворювань.
Тема №4. Розслідування, реєстрація, облік нещасних випадків і аварій на виробництві.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розслідування та облік нещасних випадків. 2. Аналіз виробничого травматизму. 3. Розслідування та облік аварій.
Тема №5. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Схема і алгоритм забезпечення П Б об'єкта. 2. Класифікація пожежонебезпечних та вибухонебезпечних зон. 3. Система організаційно-технічних заходів.
Тема №6. Основи безпеки праці в галузі	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальні питання безпеки праці. 2. Засоби захисту від небезпечних і шкідливих виробничих факторів. 3. План евакуації з приміщень у випадку аварії.
Тема №7. Основи електробезпеки	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальні поняття та визначення термінів електробезпеки. 2. Особливості ураження електричним струмом. 3. Класифікація виробничих приміщень з електробезпеки.
Тема №8. Основи гігієни та виробничої санітарії	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основи гігієни та виробничої санітарії 2. Поняття про виробничу санітарію та гігієну праці. 3. Шкідливі виробничі фактори та засоби захисту від них. 4. Санітарно-побутове забезпечення працюючих.

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>За семестр з курсу дисципліни проводяться два періодичні контролю (ПКР), результати яких є складником результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{ср}$) за діяльність студента на практичних (семінарських) заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки ($X_{ср}$) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $ПК = (X_{ср}) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності студента на всіх заняттях $X_{ср} = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $ПК = 4.1 * 20 / 5 = 4.1 * 4 = 16.4 // 16$ (балів). За періодичний контроль (ПКР) студентом отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $КТ = ПК + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів).</p> <p>Студент має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки.</p> <p>Підсумковим контролем є екзамен, на його складання надається 100 балів за виконання тестів (або задач чи завдань іншого виду). Загальний рейтинг з дисципліни (ЗР) складається з суми балів (Е), отриманих на екзамені, і підсумкової оцінки (ПО) та ділиться навпіл. $ЗР = (ПО + Е) / 2$</p>
<p>Практичні заняття</p>	<p>«5» – студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«4» – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Студент здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«3» – студент в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому</p>

	<p>окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.</p> <p>«2» – студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Студент, який навчається стабільно на «відмінні» оцінки і саме такі оцінки має за періодичні контролю, накопичує впродовж вивчення навчального курсу 90 і більше балів, має право не складати екзамен з даної дисципліни.</p> <p>Студент зобов'язаний відпрацювати всі пропущені семінарські заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття (невиконання навчального плану) є підставою для недопущення студента до підсумкового контролю.</p>

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Безпека життєдіяльності та охорона праці: довідник. Навчальний посібник / Ю. В. Буц, О. І. Богатов, О. Г. Зима, О. В. Крайнюк, С. В. Мінка –Харків: ХНЕУ ім. Сємена Кузнеця, 2020. – в 2 частинах. Ч. 1. – 183 с.
2. Безпека життєдіяльності та охорона праці: довідник. Навчальний посібник / Ю. В. Буц, О. І. Богатов, О. Г. Зима, О. В. Крайнюк, С. В. Мінка –Харків: ХНЕУ ім. Сємена Кузнеця, 2020. – в 2 частинах. Ч. 2. – 178 с.
3. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. посіб. / О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зєнкїна та ін.; за заг. ред О.П. Яворовського. – К.: ВСВ “Медицина”, 2015. – 288 с.
4. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: Навчально-методичний посібник/ упор.: О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, Г.А. Шкурко та ін.- Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2012. – 232 с.
5. В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк, Б.С. Дзундза Основи охорони праці. навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів педагогічного напрямку / [Укаладачі: В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк, Б.С. Дзундза] – Івано-Франківськ: НАІР, 2020. – 182 с.
6. Іванов І.І. Законодавчі та нормативно-правові засади охорони праці: Навч.посіб./ І.І.Іванов, М.В. Сухарева, А.Г. Мєшкова, О.С. Соболевська. - Дніпро: НМетАУ, 2019. - 61с.
7. Левченко О.Г., Полукаров О.І., Зацарний В.В., Полукаров Ю.О., Землянська О.В. Охорона праці та цивільний захист: підручник. За ред. Левченко О.Г. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 472с.
8. Шудренко І. В. Основи охорони праці : навч. посіб. / І. В. Шудренко. – Житомир : Видавець, О. О. Євєнок, 2016. – 214 с.

Допоміжна

9. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.92 року N 2694-ХІІ із змінами.

10. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві й професійних захворюваннях, які спричинили втрату працездатності» від 23.09.99 р. №1105-XIV із змінами.
11. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.95 року N 108/95-ВР із змінами.
12. Закон України «Про відпустки» від 15.11.96 р. № 504/96-ВР із змінами. 12. ДСТУ 2293-99 «Охорона праці. Терміни та визначення основних понять»
13. ДСТУ 2293-99 «Охорона праці. Терміни та визначення основних понять».
14. ДСТУ-П OHSAS 18001-2006 «Системи управління безпекою та гігієною праці. Вимоги».
15. ДСТУ-П OHSAS 18002-2006 «Система управління безпекою та гігієною праці. Основні принципи виконання вимог OHSAS 18001».
16. ДСТУ 2299-93 «Засоби індивідуального захисту органів дихання. Терміни та визначення».
17. ДСТУ 3038-95 «Гігієна. Терміни та визначення основних понять».
18. ДСТУ 2272:2006 «Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять».

10. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://zakon.rada.gov.ua> – Кодекс цивільного захисту України Відомості Верховної Ради.
2. <http://portal.rada.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
3. <http://www.mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.
4. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Держгірпромнагляду.
5. <http://dsp.gov.ua> – сайт Державної служби України з питань праці.
6. <http://www.dsns.gov.ua> – сайт Державної служби з надзвичайних ситуацій України.
7. <http://www.fssu.gov.ua> – сайт Фонду соціального страхування України.
8. <http://www.nau.ua> – Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».